

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3456/2023
11.10.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ..., ГГ из ..., ДД из ... и ЂЂ из ..., чији је заједнички пуномоћник Филип Дозет, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство унутрашњих послова, Дирекција полиције, Четврти одред жандармерије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Нишу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 2201/23 од 07.06.2023. године, у седници одржаној 11.10.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 2201/23 од 07.06.2023. године, тако што **СЕ ОДБИЈА**, као неоснован, жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Нишу П1 2818/22 од 21.03.2023. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцима солидарно накнади трошкове ревизијског поступка од 240.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П1 2818/22 од 21.03.2023. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име накнаде између исплаћене и припадајуће зараде по основу приправности за период од марта 2014.године до фебруара 2017.године исплати и то: АА из ... 109.240,38 динара, ББ из ... 198.466,11 динара, ВВ из ... 197.267,37 динара, ГГ из ... 201.191,18 динара, ДД из ... 245.954,46 динара и ЂЂ из ... 261.521,21 динар, све наведене износе са законском затезном каматом која доспева на начин наведен у том ставу изреке. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да у корист тужилаца на напред наведене месечне износе из става првог изреке обрачуна и израчуна уплату припадајућих доприноса за обавезно социјално осигурање надлежном фонду у складу са важећим прописима по стопи и основици која важи на дан уплате. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да

тужиоцима на име трошкова парничног поступка исплати укупан износ од 1.281.661,00 динара, са законском затезном каматом на износ од 1.080.750,00 динара, почев од дана извршности пресуде па до исплате.

Апелациони суд у Нишу је, пресудом Гж1 2201/23 од 07.06.2023. године, ставом првим изреке, преиначио пресуду Основног суда у Нишу П1 2818/2022 од 21.03.2023. године, тако што је одбијен као неоснован, тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се тужена обавезе да им за период од марта 2014.године до фебруара 2017.године, на име неисплаћеног додатка на плату по основу приправности исплати тражене износе, са припадајућом законском затезном каматом. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се тужена обавезе да на тражене новчане износе разлике између исплаћене и припадајуће увећане зараде, као основице, изврши уплату доприноса за обавезно социјално осигурање запослених надлежном фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Фонду за здравствено осигурање и Националној служби за запошљавање, по стопама које буду важиле на дан уплате. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцима солидарно накнади трошкове парничног поступка у износу од 713.810,00 динара, са законском затезном каматом на износ од 624.000,00 динара, почев од дана извршности пресуде па до исплате, док је део захтева тужилаца за накнаду трошкова поступка преко тог износа па до износа од 1.281.661,00 динара, досуђену првостепеном пресудом, одбијен као неоснован. Ставом четвртим изреке, тужиоци су обавезани да солидарно исплате туженој трошкове парничног поступка у износу од 39.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиоци су изјавили благовремену ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом одредбе члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20) и члана 92. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 10/23), па је утврдио да је ревизија тужилаца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су у радном односу код тужене, на неодређено време, на радним местима у Нишу, у седишту Четвртог одреда жандармерије. У утуженом периоду од марта 2014. године до фебруара 2017. године тужиоци су били упућени и боравили у копненој зони безбедности по петнаестак дана у просеку, у временским интервалима наведеним у редним листама које је доставила тужена, која зона заправо представља појас код границе са Косовом, удаљен 5 км до границе са Косовом, у оквиру које су били њихови положаји, односно круг базе. Радно време им је за време боравка у копненој зони евидентирано као осмочасовно радно време, при чему је њихово радно ангажовање, уствари, било 24 часа дневно, пошто су заправо све време били у униформама, у стању приправности, а то време им није приказано кроз евиденцију часова рада. За време 15 дана боравка у копненој зони безбедности, тужиоци нису могли да напуштају базу, јер су 24 часа били на

располагању послодавцу, све време у униформи и опреми. За то време тужени послодавац им је плаћао осмочасовно радно време, а писмене наредбе за приправност им нису издаване, већ само усмене наредбе претпостављених. У редним листама које је доставила тужена, ангажовање и боравак тужилаца у копненој зони безбедности означен је ознаком "З". Висину спорног потраживања тужилаца првостепени суд је утврдио на основу обрачуна судског вештака економско-финансијске струке имајући у виду евиденцију коју је тужена доставила (редне листе), а у којој су означени периоди када су тужиоци боравили и били ангажовани у копненој зони безбедности, на основу претходно донете, писане, наредбе команданта одреда.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужилаца усвојио, имајући у виду њихове исказе и исказе свих сведока у односу на њихове активности у бази у копненој зони безбедности, при утврђеној чињеници да тај њихов боравак представља извршење посебног задатка, по писаној наредби команданта одреда, односно обезбеђивање и одржавање мира на простору копнене зоне безбедности дуж административне линије са Косовом и Метохијом, те да та наредба садржи податке о припадницима који иду на извршење тог задатка, период на који се ангажују, да се ради о специфичним условима њиховог ангажовања које, због природе задатка, подразумева потребу и обавезу да припадници буду у стању сталне борбене готовости, те да се због специфичних услова њиховог боравка организује и обављање истих активности по дневном распореду сачињеном од стране старешине на бази осмочасовног радног времена и при чињеници да је то осмочасовно радно време једино и вредновано. Оцена је првостепеног суда је да је од стране туженог у спорном периоду тужиоцима причињена штета, јер није на правилан начин вреднован њихов рад, и кроз плату исказан новчани еквивалент за њихово целокупно ангажовање, пошто им припада право на увећање плате по основу приправности, будући да је изведеним доказима утврђено да су тужиоци, у спорном периоду, током боравка у копненој зони безбедности били од стране туженог послодавца стављени у стање сталног потребног стања спремности да, на позив надлежног старешине, предузме интервенцију, радњу, контакт или сличну активност. Пошто су тужиоци, за време боравка у казненој зони безбедности, по истеку редовних осам сати рада, били ангажовани, по усменом налогу претпостављеног и у стању активне приправности, првостепени суд је закључио да је тужена дужна да тужиоцима накнади предметну штету.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је тужбени захтев тужиоца одбио, налазећи да, на основу одредбе члана 137. Закона о полицији ("Службени гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 ... 92/2011), и члана 7. Посебног колективног уговора за полицијске службенике ("Службени гласник РС", бр. 22/2015), који је ступио на снагу 07.03.2015. године, недвосмислено произлази да полицијски службеник може бити стављен у приправност само на основу посебног распореда приправности за рад или налога за приправност који сачињава непосредни руководилац, у којем, између осталог, мора бити наведено име полицијског службеника који је распоређен на тим радним местима, назив радног места за које се одређује приправност за рад, као и трајање приправности, што је оправдано и самом природом таквог режима рада јер је приправност облик ванредног ангажовања полицијских службеника ван радног времена, привременог карактера и примењује се само изузетно у краћем временском периоду. Пошто тужиоци нису добијали писане налоге за ступање у режим приправности, по мишљењу другостепеног суда, не може се

сматрати да су они у спорном периоду били у стању приправности и да им припада додатак на плату.

По оцени Врховног суда, другостепени суд је преиначењем првостепене пресуде погрешно применио материјално право.

Закон о полицији ("Службени гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 ...92/2011), у одредби члана 147.а) став 1. тачка 5. подтачка 4., прописује да запослени има право на додатак на плату: за додатно оптерећење на раду, за дежурство ван радног времена (приправност) – 10% од основне плате. У одредби члана 137. истог Закона, прописано је да полицијском службенику због отежаних услова рада, природа послова и одговорности за обављање послова, стаж осигурања рачуна се у увећаном трајању у складу са посебним законом. Отежаним условима рада у смислу овог рада сматрају се: 1) повећана опасност за живот и здравље; 2) обављање послова дуже од утврђеног радног времена услед непредвидивих задатака; 3) нередовност у раду, односно рад у неправилним временским циклусима и слично; 4) рад за државне празнике и у нерадне дане; 5) приправност (на радном или другом радном месту или у стану према налогу надређеног полицијског службеника) и слични видови активног и пасивног дежурства.

Закон о платама државних службеника и намештеника ("Службени гласник РС", бр. 62/06 ... 94/14), у одредби члана 28. прописује да државни службеник који ван радног времена мора да буде доступан (у приправности) да би ако устреба извршио неки посао свог радног места, има право на додатак на приправност.

Одредбом члана 7. Посебног колективног уговора за полицијске службенике ("Службени гласник РС", бр. 22/2015), који је ступио на снагу 07.03.2015. године, предвиђено да је полицијски службеник у обавези сталне приправности када околности посла и задатка то захтевају. Приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се, по писаном налогу руководиоца налази у стању сталног потребног степена спремности која омогућава да се полицијски службеник одазове на позив послодавца и стави на располагање на месту рада на другом месту које одреди послодавац или предузме интервенцију, радњу, контакт или сличну активност по налогу послодавца. Време ефективног рада по позиву рачуна се као прековремени рад. На основу одредбе члана 12. став 1. тачка 5. алинеја 4. тог Пословника, предвиђено је да полицијски службеник има право на додатак на плату за дежурство ван радног времена – приправност од 10% од основне плате.

Закон о полицији ("Службени гласник РС", бр. 6 од 28. јануара од 2016. године) у одредби члана 154. прописује да је полицијски службеник дужан, у обављању полицијских послова, да ради по посебном распореду рада (дневном или недељном) које одређује непосредни руководиоца. Непосредни руководиоца из става 1. овог члана дужан је да обавести полицијског службеника о распореду и промени распореда радног времена најмање 24 сата пре промене распореда радног времена (став 2.). Посебан распоред рада у смислу става 1. овог члана подразумева, између осталог, под тачком 7. и приправност за рад. На основу одредбе члана 156. истог Закона, полицијски службеник је у обавези приправности када околности посла и задатак то захтевају, при чему приправност, у смислу тог Закона, подразумева стање спремности одазива на позив непосредног руководиоца или лица овлашћеног за долазак на рад. Према

одредби члана 187. истог Закона, полицијски службеник остварује право на увећану плату за приправност за сваки сат приправности у висини од 10% вредности радног сата основне плате.

У конкретном случају, тужиоци су, по писаном налогу послодавца, боравили у копненој зони безбедности где су констатно имали обавезу да буду у стању спремности, тј. борбене готовости, пошто су се налазили на извршењу посебног задатка обезбеђивања и одржавања мира на простору копнене зоне безбедности дуж административне линије са Косовом и Метохијом, а тужена тужиоцима није вредновала приправност нити је вршила исплату додатка на плату по том основу. По истеку редовних осам сати рада, за све време трајања приправности, тужиоци су били ангажовани, по усменом налогу претпостављеног, ван круга базе, у униформама и под опремом.

Код тако утврђеног чињеничног стања, следи да је правилан закључак првостепеног суда да је тужена дужна да тужиоцима исплати накнаду на име приправности, пошто она није пружила ниједан доказ из ког би суд евентуално могао да утврди другачије чињенично стање и изведе другачији чињенично правни закључак о ангажовању тужилаца у утуженом периоду, у стању приправности. Закључак другостепеног суда да се не може сматрати да су тужиоци у спорном периоду били у стању приправности за који им припада додаток на плату због тога што не постоји писани налог руководиоца нити доказ да су тужиоци, по посебном распореду рада, у спорном периоду, били ванредно ангажовани, односно да су се налазили у стању приправности, заснован је на погрешној примени материјалног права. Супротно томе, прописи важећи у утуженом периоду нису предвиђали обавезу постојања писаног налога за приправност већ приправност подразумева обавезу полицијског службеника да се одазове на позив послодавца и стави на располагање на месту рада или на другом месту које одреди послодавац. Изведеним доказима првостепени суд је утврдио да је за радно ангажовање тужилаца, у смислу приправности постојао усмени налог њихових непосредних руководилаца. То што полицијски службеник може бити стављен у приправност само на основу посебног распореда приправности за рад или налога за приправност који сачињава непосредни руководилац, не значи да је на тужиоцима био терет доказивања чињенице постојања посебног распореда приправности за рад којим су они били обухваћени. Супротно томе, у ситуацији када су тужиоци тврдили и доказали да су у утуженом периоду, били у стању приправности, по основу усмених налога својих непосредних руководилаца, на туженој, која ту чињеницу оспорава, је био терет доказивања постојања посебног распореда приправности за рад у утуженом периоду, којим тужиоци нису били обухваћени, а ту чињеницу тужена није доказала. Због тога тужиоци основано у ревизији указују на погрешну примену материјалног права.

Правилна је и одлука првостепеног суда о трошковима парничног поступка, јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1. и 154. Закона о парничном поступку, имајући у виду његов исход.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу првом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Тужиоци су успели у ревизијском поступку па им припада право на накнаду трошкова тог поступка, који обухватају трошкове на име ангажовања пуномоћника, адвоката, за састав ревизије од 63.000,00 динара (за заступање шест тужилаца), применом важеће Адвокатске тарифе и на име судских такси на ревизију од 70.800,00 динара и одлуку по ревизији од 106.200,00 динара, применом важеће Таксене тарифе.

Из тих разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 165. став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Гордана Комненић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**